

Dissertatio inauguralis medica de diarrhoea et febre ardente a quibus plerisque exteris Lutetiae Parisiorum agentibus periculum imminet ... / [Daniel Hoffmann].

Contributors

Hoffmann, Daniel, 1695-1752.
Camerarius, Rudolf Jakob, 1665-1721.
Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tubingae : Literis Josephi Sigmundi, [1717]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/yearfcar>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Q. D. R. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

DIARRHOEA

ET

FEBRE ARDENTE

à Quibus

Plerisque exteris Lutetiæ Parisiorum
agentibus periculum imminet.

Quam

Assistente Divinâ Gratiâ

Ex Decreto Gratiosæ Facultatis Medicæ

P R Æ S I D E

*VIRO Nobilissimo, Amplissimo, Excellentissimo atque
Experientissimo*

**DNO. RUDOLPHO JACOBO
CAMERARIO,**

*Phil. & Med. Doct. hujusq; Prof. Publ. Ord. Celeberrimo,
Domino Patrono, Præceptore & Cognato at a tempie Colendo*

PRO LICENTIA

Summos in Medicina Honores legitime consequendi

publicæ disquisitioni submittit Author

DANIEL HOFFMANN, Stuttgardianus.

Ad diem Decembris,

ANNO JUBILÆI EVANGELICI SECUNDI

MDCCLXXVII.

INSTITUTIONE...

DIAR... OF A

FERRER ARBENTE

... ..

Ex Deo...

... ..

... ..

NO. RUDOLPHO JACOBO

... ..

... ..

... ..

PRO... ..

... ..

... ..

... ..

Q. D. B. V.

PROOEMIUM.

Agnam & tantum non infinitam morborum varietatem esse pro personarum non solum, sed & regionum diversitate, ipsa docet Experientia; Quemadmodum enim morbi reperiuntur quasi universales & ubique ferè locorum sine discrimine passim grassantes, quales sunt v. gr. Cephalalgia, ophthalmia, febris, hydrops, & complures alii; Ita dantur & morbi huic illive regioni ejusque incolis si non proprii, saltem magis frequentes & pluribus communes; Sic v. g. *Londini* magis quam alibi locorum grassari solet phthisis; In *Alsatia* plures reperiuntur podagra nodosa laborantes; In *Gallia* & præsertim *Lutetia Parisiorum* Diarrhœa, febresque ardentes peregrinos ut plurimum infestare solent; Quod cum ipse superiori æstate ex parte fuerim expertus, placuit in præsens prothema Dissertationis Inauguralis paucis agere de his duobus morbis, Diarrhœa scilicet & Febre Ardente, quibus externos *Lutetiæ* degentes sæpe numero corripit, iis facile omnibus constat, qui aliquandiu ibi versati sunt; Tu vero, Optime DEUS, annue cœptis, & dirige conatus nostros in TUI gloriam & proximi salutem!

Sectio I.

De

DIARRHOEA.

§. I.

HISTORIA hujus mali hæc est: Ex improvise totum corpus pervadit horror satis molestus, isque pro ratione causæ morbificæ & dispositione subjecti major vel minor, frigescent membra præsertim exteriora, manus ac pedes; succedit dein Calor, modo plane febrili totum corpus perfundens, interdum admodum gravis, interdum phlogosen referens, quem post aliquod temporis, horulæ v. gr. intervallum, excipiunt tormina & cruciatus interdum gravissimi ac molestissimi, qui facta dejectione copiosa ac larga materiæ fluidissimæ parum viscosæ remittunt; Sequuntur plerumque per diem dejectiones alvi plures vel pauciores, præcedentibus semper torminibus, succedente verò adstrictione sphincteris alvi tenesmode dolorosa; appetitus interim naturali primo quidem die in totum fere similis, sitis vero aliquantum major & à statu naturali recedens; Secundo & tertio die, durantibus imo ut plurimum auctis torminibus, dejectiones denuo fiunt largæ satis ac vehementes, appetitus valde imminuitur, sitis e contra augetur & languor totius corporis viriumque notabilis debilitas persentiscitur; Quarto deinceps die, siquidem omnia rite procedant, & talis Diarrhœa neque in Dysenteriam neque Lienteriam, quod rarius contingit, mutetur, dejectiones, & quæ eas præcessere tormina sensibilibus remittunt, multumque leniora fiunt; Tandem quinto & sexto die ut plurimum appetitus bono omine redit, naturalique fit similis, sitis præternaturalis desinit, lassitudo remittit, totumque corpus robur vitale, vigoremque pristinum naturalem in totum recipit, sicque æger superato hoc morbo firmiori deinceps fruitur valetudine.

§. II.

PATHOLOGIA. Quantum mutatio aeris sive Loci victusque valeat in corpore humano, quantasque sæpius inferat alterationes, nemo est, qui ignorat; Neque id noster solum *Hippocrates* prolixè satis in suis libris demonstravit, posterisque inculcavit, sed & recentiores inter cùm primis *Sydenham* hoc sine phthysicos suos Londino excedere & puriore extra urbem aere per aliquod tempus frui jussit. Ipsa quidem respiratio, quæ aeris inspiratione, inspirati que expulsionem perficitur, cum vita pari passu ambulat; Unde quoties insignis aeris, mutato loco, fit mutatio, in ipsa quoque Oeconomia animali mutationem oriri, necesse est, ita quidem, ut transitus ex aere

puro & sano in aerem impurum variisque particulis heterogeneis venenatis, vel alio quocunque modo naturæ inimicis refertum, non possit non variorum morborum causa existere, unde *Hippocrates* lib. d. *flatibus*, aerem vitæ & morborum causam esse ait, pro diverso puta respectu; quamdiu enim laudabilis est & purus, motu convenienti leniter agitatus, nullis inquinamentis nullaque vitiosa uligine corruptus, ad conservationem vitæ & sanitatis utique multum conducit; Contra vero morbos eosque varios producit, si vel justo fit calidior, vel frigidior, humidior aut siccior, motu convenienti plane destitutus, vel nimis concitatus, aut denique vitiosis ac putridis terræ exhalationibus refertus. Quemadmodum vero cum loco ipsum quoque aerem mutari necesse est, ita & diversa victus ratio, quæ pro varietate regionum & ipsa multum variat, magnam plerumque corpori humano alterationem infert, quæ gravissimorum subinde morborum causa esse solet, quanquam & sint, qui post varias aeris victusque mutationes nihil mali perferant, id quod robori ac bonitati singulari naturæ, mutationes illas facile superantis, constitutionique totius machinæ perfectè naturali, omnisque fere causæ morbificæ experti adscribi debet; Differunt enim juxta *Paracelsum* corpora humana à se invicem non secus ac ager ab agro, terra à terra, regio à regione differre cernitur. Ut vero ad institutum nostrum propius accedamus; Primo quidem AER Parisiensis non uno laborat vitio; Aut enim nimis est humidus, effluviis aquosis ex flumine *Sequana* dicto vastissimam urbem percurrente, continuo ascendentibus; aut siccus nimis, in quibusdam urbis partibus a dicto flumine longius distitis ac remotioribus, tempore imprimis æstivo & in diebus maxime Canicularibus, ob ardorem solis intensissimum, exterisque remissiori quippe caloris gradui adsuetis molestissimum; Accedunt miasmata putrida ex variis animalium cadaveribus, quæ magno passim numero ab incolis in flumen illud promiscue projiciuntur & prætereuntium nares fæore sat gravi ac noxio afficiunt, idque eò magis, quia ob præcelsam ædificiorum capiendis tot hominum millibus accommodatorum altitudinem, neque aer libere per ventos agitari, neque per radios solares exsiccare debitoque modo corrigi potest. Ipsam quoque terram, cui urbs superstructa est, Sulphuream esse exinde liquet, quia odore, sicubi effodiatur, ova putrida, vel & aquam fontis Reitlingensis in totum refert, & argentum colore fusco aut subnigro tingit. Circa VICTUM & in specie quidem POTUM id vel maxime hoc loco notandum venit, quod aqua fere omnis, tum quæ vel sola vel vino admixta bibitur, tum quæ in culinis coquendis cibis adhibetur, vel ex ipso flumine illo publico hauriatur, vel ex eodem per canales in remotiores urbis partes derivetur, prout

incri-

inscriptio habet marmoris incisa:

*Sequana cum primum Regina allabitur urbi
Tardat precipites ambitiosus aquas
Captus amore loci, cursum obliviscitur, anceps
Quo fluat, & dulces nectit in urbe moras.
Hinc varios implens fluctu subeunte canales,
Fons fieri gaudet, qui modo flumen erat.*

In quo per totam fere urbem linteamina sordidissima, etiam eorum, qui foedissimis laborant morbis, communiter lavari solent, omnesque generis sordes, stercora atque excrementa hominum & brutorum undiquaque confluunt; Accedit, quod hæ ipsæ aquæ in cisternis pro usu culinari per longum sæpe tempus asserventur, sicque majus subinde vitium, & quasi putredinem contrahant, licet ex altera parte à crassioribus impuritatibus, suo quippe pondere in fundum cisternæ tendentibus ac subsidentibus, aliquantisper depurentur. Quod si Chymico celeberrimo *Lemery* fides sit habenda, ipsa quoque hæc aqua aliquid salis laxativi & emollientis secum vehit, vid. *traite des alimens* p. 482. Quæ aliunde in urbem adducitur aqua fontana, pauca, & sua quidem natura longe præstantior est, at noxiam tamen qualitatem eam ex canalibus, quibus vehitur, plumbeis contrahere, valde credibile est. VINUM, quod ibi in usu est, per se quidem satis bonum est ac generosum, non unius tamen generis, aliud quidem in Burgundia, aliud in Campania, aliud denique in locis circa Regiam urbem propioribus natum; Istæ vero impuritates, quas in aqua hæere diximus, communiter & vino immiscentur, quippe quod aquâ ab omnibus ferè dilui solet; & præterea artes atque fraudes œnopolarum, in Patria nostra ante complures annos feliciter detectæ, etiâ Gallis non sunt ignotæ, adeo, ut Colica plumbea inter ipsos non infrequens a celeberrimis Practicis vino forte lithargyrifato, veli alia ratione corrupto, non sine justa suspitione tribuatur. De CIBO autem id constat, quod varia plerumque herbarum & radicum genera ineptè ut plurimum, misceantur, quæ certe non ad omnium palatum, nedum stomachum sunt, & pro dispositione subjecti ad Diarrhœam multum conferre possunt; Tum vero ob jejuniorum frequentiam multus quoque piscium etiam salitorum ibi est usus, ut de aliis nunc bonæ diætæ defectibus ac erroribus non dicam. Quibus ita se habentibus fieri non potest, quin cruditates in ventriculo & primis viis magis magisque augeantur ac cumulentur, & modo citius modo tardius sese exerant, dum alii sub primum statim adventum, alii post aliquod demum temporis spatium morbo isto corripiantur; Quem-

admodum

admodum enim nullum de cruditatibus periculum sive metus imminet, ubi

1. Liquor salivæ similis, sive fermentum sive menstruum appelletur, ad digestionem absolute necessarius in statu naturali, recteque constitutus est;
- Ubi 2. Alimenta, quæ pro nutriendo corpore ingeruntur, sunt boni succi, concoctu facilia, nullis impuritatibus naturæ inimicis gravida, & ubi
3. Quantitas ingestorum non est nimia ac excessiva, sed quantitati liquoris digestionem promoventis, generationemque cruditatum impediens proportionata;

Ita ex opposito his tribus potissimum modis digestio redditur vitiosa, & cruditates in primis viis producuntur, vitio vel menstrui, vel alimentorum sive qualitate peccantium sive quantitate excedentium: Fermentum enim (saliva, menstruum,) sive illud ex ore per Oesophagum descendat, sive ex glandulis superficiem ventriculi internam obsidentibus exsudet, sive utrumque fiat simul, id quod probabilius esse censemus, illud ipsum est, quod substantiam alimentorum in ore jam masticatorum accessioneque copiosa salivæ alteratorum magis subinde penetrat, ac concurrente continuo ventriculi motu penitus dissolvit; Hoc igitur malè & p. n. constituto, effectus ejus non potest non esse vitiosus, qualis enim causa, talis effectus; Alimenta quippe ingesta, præsertim concoctu difficilia, vel vix dissolvuntur ac digeruntur, vel aliquantum digesta ac soluta crudum tamen relinquunt chylum; Largius assumpta, ob quantitatem menstrui tantæ ciborum copiam digerendæ minus sufficientem, quoad magnam partem indigesta remanent, & in primis viis cruditates relinquunt, quæ varios successu temporis motus in ventriculo & primis viis turbulentos ac inordinatos excitant, suamque acritatem vel acrimoniam pungendo ac vellicando ventriculum & intestina non sine doloroso horum cruciatu exerunt; Tandem vero à natura ceu humores noxii & majus damnum minantes modo plane critico ejiciuntur, ita quidem ut dejectiones per aliquot dies continuentur, & constrictio sphincteris ani tenesmodes à forti ejusdem irritatione tamdiu sentiatur, quamdiu materiæ peccantis, bilis acrioris, affluxus atque inde orta partium vellicatio durat;

Horror febrilis cum subsequente calore testatur de sensibilitate naturæ, conatu ac motu ad expugnandam materiam hostilem tendente, qui non alius esse videtur, quam motus sanguinis auctus, cum quadam mixtionis alteratione: Criticam enim esse hanc evacuationem probant symptomata levioris plerumque imo levissimi quandoque gradus cum euphoria subsequente conjuncta. *Sitis* quæ ægrotum urget, debetur subtractioni & educationi humorum satis copiosæ per aliquot dies continuatæ, neque enim solæ egeruntur cruditates, sed irritatione tali magnus humorum ad partes illas fit affluxus;

affluxus, qui una cum cruditatibus ejiciuntur; Unde talis fluxus communiter Diarrhœa à toto dici solet, quia juxta *Mœbium Tab. XIV.* humores copiosi per alvum rejecti totum genus venosum eos eò mittere satis indicant; Et ex eadem ratione sitis plerumque purgationem medicamento factam, de qua *Hippocr. Sect. IV. aph. 19.* sequi solet.

§. III.

Circa THERAPEIAM sive tractationem Curatoriam id quidem vel maxime observandum est, Motum naturæ Criticum, non facile turbandum esse; quamdiu ergo symptomata omnia sunt mitiora, dolores tolerabiles, dejectiones neque nimis frequentes neque nimis violentæ, lassitudo corporis exigua, medicamentis vix opus esse existimamus, præsertim ubi de bonitate temperamenti ac robore naturæ satis constat; In tali enim casu, ubi fluxus iste fit cum quadam euphoria, minime sistendus est, sed pro beneficio potius naturæ habendus, juxta *Hippocr. aph. 2. & 25. Sect. I.* Confer. *Mœbius Tab. XXI.* ubi ait, considerandum est, an fluxus alvi fiat criticè, & à materia turgente, in tali enim casu non temerè est sistendus. Quando autem morbus ingravescit, & symptomata in historia recensita exasperantur, (fit enim quandoque ut diarrhœa degeneret in Dysenteriam vel Lienteriam) tum sine dubio ad medicamenta erit recurrendum, quod & cessante post aliquas dejectiones fluxu, remanentibus interim reliquis symptomatibus, necessitas omnino postulare videtur, quo in casu lenè aliquod purgans ad ejiciendam materiam peccantem in corpore adhuc hærentem, propinandum esse censemus, idque juxta monitum *Hippocratis Sect. I. aph. 25.* ubi ait, si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt; qui aph. in euphoria ægti subsequente fundatus est. Pro hoc autem scopo præ multis aliis ex Fonte Pharmaceutico depromptis medicamentis famosum illud antidyntericum, Radix scilicet Brasiliensis, Ipecacuanna dicta, exhiberi potest, cujus descriptionem orbi literato dedit *Guilhelmus Piso, Medicus Amstelodamensis.* Usus vero hujus specifici adversus omnes ventris fluxus inventionem sibi vindicat Dn. *Helvetius* Practicus Parisiensis, qui à defuncto Rege Galliæ Ludovico XIV. mille aureos dono se accepisse gloriatur, in libro, cui tit. *Traité des maladies les plus frequentes.* De hoc vero nobili remedio id cum primis observandum, usum ejus in primis statim diebus maxime salutarem esse, dum vires corporis adhuc integræ sunt, ac nondum per diuturnas ac frequentiores dejectiones exhaustæ, id quod *Helvetius* innuit his verbis: *ce remede guerit infailiblement toutes ces maladies,* (loquitur autem de fluxibus alvi) *lorsqu'il est pris au commencement, & qu'il reste*

reste encore quelques forces au malade, hinc est, quod valetudinarios, qui cum alio morbo jam diu luctati sunt, ab hujus remedii usu prorsus excludat, quales sunt v. gr. qui scirrho viscerum, aut vitio pulmonum laborant, aliique. Dosis variat pro diversitate subjectorum Juveni ac viro de cœtero robusto satis ac vegeto *Helvetius* ut & *Tournefortius* exhiberi jubent gr. XX. vel XXX. in jusculo mane jejuno stomacho; *Lemery* vero in *tr. cui tit. Traité des Drogues simples* multo parcior est, dum a gr. viij. ad xx. & vix ultra ascendendum esse suadet: De modo vero agendi, judicium formari potest ex phœnomenis, quæ usum hujus remedii comitari solent, quæ sequentia sunt 1. post assumptam hujus radicis dosin æger sentit cardialgiæ aliquam speciem, nauseas, sæpius & vomitus, præsertim si dosis fuerit major, ægerque ad vomendum sit facilis; 2. dejectiones per inferiora plus, minus frequentes observantur, ex quo pronum est colligere, quod omni jure pro purgante & quidem per superiora & inferiora agente haberi debeat; Præter vim autem purgandi, aliis medicamentis communem, singularem quandam ac propriam virtutem ei inesse, effectus dubitare non sinit, quamvis nemo hæctenus pro certo determinare potuerit, in quo ista proprie consistat; Gallus quidam *Maubec* dictus in *in tract. de dysenteria* rem acu tetigisse sibi visus est, quando vim istam huic radici fere propriam sitam esse ait, in analogia ejus cum fermento illius fluxus, quam ex observationibus elucescere contendit, verbis autem exprimere nescit: Alii vim nudè adstringentem eidem tribuunt, quod tamen minime sufficit, cum per radicis hujus usum non fluxus solum sistatur, sed & morbus perfectè curetur & quidem sat citò, tutò & feliciter, ita quidem, ut *Tournefortius* in libro, *cui tit. Traité de la Matière Medicale Tom. I. p. 439.* dicat, *si vous faites prendre de cette racine au malade depuis un scrupule jusqu'à une demidragme, vous le verrez guerir dans l'intervalle d'un jour, comme par enchantement*; Et supra laudatus *Piso* in his morbis, inquit *ad radicem hypericacuanne tanquam ad sacram anchoram confugiendum, qua nullum præstantius aut tutius in omnibus cum vel sine sanguine fluxibus compescendis naturæ cogitavit remedium, quippe præterquam quod tuto & efficaciter tenacissimos quoque humores per ipsam alvum, sæpissime etiam per vomitum ejiciat, & a parte affecta derivet, vim quoque adstrictoriam post se relinquit*; Quod si nulla alia quam adstringendi vis ei competeret, tum sane in principio hujus morbi tutò adhiberi non posset, cum per nude adstringentia fluxus quidem sistatur, causa autem morbi minime tollatur: *Dn. Helvetius* pro explicando

modo agendi dicit: *ce remede degage l'estomac & le bas ventre d'une bile acre & visqueuse, qui cause pour l'ordinaire ces maladies*: Mihi videtur hanc radicem excitare vomitum, partim nauseam procreando, partim etiam irritando fibras ventriculi & intestinorum, sicque etiam dejectiones per alvum promoveri, particulis vero amaris balsamicis cum terrestribus mixtis M. S. aliquo modo alteratam ac in mixtione turbatam corrigere, visceribus omnibus tanquam tonicum leniter adstringendo pristinum robur ac tonum restituere: Quicquid autem horum sit, & quomodocumque hoc remedium agat, id minimum certum est, quod *Tournefortius in libro supra cit. p. 443.* asserere non dubitavit, Medicos virtutem hypecacuannæ nulla hætenus ratione aliis medicamentis imitari potuisse, nisi forte pilulis Polychrestis *Becheri* tantum quis tribuere audeat, cum auctore in *Psychosophia p. 245.* Quod si vero fluxus sit vehementior, & per tempus bene longum duret, symptomata quoque sint graviora, occurrendum his esse existimo remediis tonicis leniter adstringentibus ex CC. Corall. Terr. sigillat. aliisque, lenientibus & acrimoniam materiæ biliosæ corrigentibus, externe quidem e. gr. sacculis emollientibus anodynis & traumaticis regioni ventriculi impositis ex herb. malv. alth. sanic. fl. verbasc. melilot. hyperic. chamom. &c. Interne vero Emulsionibus ex amygd. sem. papav. alb. 4. frigid. cum aq. convenientibus & gr. j. vel ij. pulver. anodyn. si quidem cruciatus sint intensissimi: De cætero Diætâ sit parca ac tenuis, regulisque Medicis conformis, corpus à frigore probe defendatur, rerum N. N. usus justus ac legitimus observetur, cum in morbis curandis non tam ad farraginem medicamentorum, quam ad Diætâ sit respiciendum, juxta effatum Felicissimi Practici *Waldschmidii in Instit. Med. Lib. IV.* quandoque pro Medicina est non uti medicamentis, sed Diætâ exacta.

Sectio II.

De

FEBRE ARDENTE.

§. I.

Primus hujus morbi *accessus* plerumque est violentus ac subitaneus, dum alii quidem frigus satis intensum cum subsequente calore per totum corpus se diffundente sentiunt, alii non tam de frigore, quam sub initium statim morbi de calore quodam præternaturali conqueruntur, qui

succesſu

successu temporis magis magisque crescit, & tandem eo usque augetur, ut ægrum recto rationis usu privet & in delirium conjiciat, quo vel sponte vel adhibitis remediis cessante aut remittente dolores capitis sentiuntur intensi, ita ut symptoma ut plurimum urgens constituent: succedit *Sudor* satis largus & *Sitis* quædam inexplebilis ac fere clamosa, cum linguæ fauciumque ariditate satis manifesta; *Vices* remissionum atque exacerbationum vel nullæ sunt vel inordinatæ ac vix observabiles; *Respiratio* magna, densa, *inquietudo* fere continua, angores circa præcordia; *pulsus* vehemens, frequens ac durus, *alvus* sicca, *urina* pauca, tenuis ac splendida comparet.

§. II.

Subjectum hujus morbi, ut ad PATHOLOGIAM progrediamur, acuti ac periculossissimi, ut plurimum sunt Adolescentes vel viri Juvenes, qui habitu corporis bono, dispositioneque totius machinæ perfecta ac naturali gaudent, & de sanguine sufficiente eoque vivido ac florido gloriari possunt, maxime vero, qui vel Cholericus sunt, vel de tali temperamento maximè participant: Cum enim Febris hæc acuta, ardens, nihil aliud esse videatur, quam motus sanguinis eccentricus & orgasticus cum turbata totius M. S. mixtione vel primaria statim, vel demum subsequente, necesse est, eos omnium facillime ea corripere, quibus naturaliter motus sanguinis est vividior ac celerior, accedentibus præsertim causis externis sequentibus; *Primo* quidem Clima Gallicanum multis aliis est calidius & propterea æstivo tempore in diebus præsertim canicularibus majorem in corpore calorem excitat, sanguinemque in rapidiorem subinde ac inordinatum motum agit: *Deinde* usus vel abusus potius vinorum generosorum, quorum magna Gallis copia suppetit, non parum ad hunc morbum confert, dum æstum sanguinis multum auget, ejusque una crasin & mixturam alterat: Is vero motu tumultuoso ad caput aggestus, ejusque vasa nimium distendens, dolorem, quin & vigilias, & ut supra dictum, quandoque delirium excitat; Veteres sanguinem ita constitutum appellarunt inflammatum, quod idem est, ac si dixissent, sanguinem particulis Sulphureis volatilibus scatentem in motum rapidissimum agi, sicque dicta symptomata producere: Calore per aliquod tempus durante per subsequentes sudores justo copiosiores corpus humido naturali & necessario depauperatur & privatur, unde linguæ fauciumque siccitas ad fissuras usque, alvi siccitas capiti maxime præjudicans, & denique sitis permolesta, non possunt non oriri: Pulsus, motui quippe sanguinis

sanguinis respondens, non potest non esse celerrimus ac fortissimus, simul vero tensus ac durus, quando interna partium fibrosarum inflammatio accedit, qualem quinto demum die feбри supervenientem observavi in studioso quodam, qui septimo die post sæpius iteratas V. S. animam expiravit: Conjuncta interdum hæmorrhagia narium, signum est quandoque bonum, quandoque funestum, vel enim indicat Motum Naturæ Criticum, quo Naturæ id, quod sibi molestum atque inimicum est, excernit, atque è corpore expellit, vel solutionem Mæ Sæ arguit, id quod ex reliquo ægri statu & circumstantiis facile dijudicari potest; Quando enim vires decumbentis sic satis bene se habent, & nulla alia malignitatis signa sese produnt, tunc pro motu potius critico, quam solutionis signo talis hæmorrhagia narium censi debet, quarum vascula, quo debiliora sunt ac tenuiora è facilius à sanguine affluente rumpuntur sicque naturæ expulsionem intendenti portam quasi aperiunt: *vid. Forestus Lib. II. obs. unde Sylvius Lib. 2. cap. XVI. dicit, hæmorrhagia symptomatice ægrum valde debilitat & in vite discrimen conjicit, perseverante ipsa febre; & talis hæmorrhagia, inquit porro, ortum habebit à bile valde acri febrē ardentem quidem producente asfovente, sed insuper sanguinem admodum attenuante ac dissolvente, adeo ut viam querat & inveniatur in vasis ad nares tendentibus, ibidemque facile patentibus, vel in utero, vel in hæmorrhoidibus, vel in renibus, vel alibi, unde sanguis copiosè effluens vires vitales extreme debilitat & in præsens vite periculum conjicit ægrum, adeo, ut nisi brevi compescatur sanguinis effluxus, moriendum sit ægro.* Per hæmorrhagiam autem narium intellectum volo, largum sanguinis è naribus profluvium, non aliquot saltim guttularum stillicidium quod in omnibus febribus, præcipue vero ardentibus pro signo pessimo ac lethali habetur; Nihil enim paucum Criticum; unde Galenus ait: *Excerni pauca in ægris, unum quoddam ex signis est, quæ ex toto pravitate habent, sive sanguis per nares excernatur, sive deorsum perventrem, sive pervomitum tale quippiam, quod superfluum sit, excernatur;* Et Forestus Lib. II. d. febr. obs. XVII. p. 36. dicit. *nihil, quod decretorium existit, exigue excerni convenit, vel quod non queat tolerari ob copiam ab affectis partibus effunditur, vel imbecillitatem naturæ ostendit, quæ proponit quidem superflua excernere sed nequit & in Observat. 16. quibus, inquit, rite & largiter sanguis per nares erupit, ii ea de causa maxime servabantur, nec ullum novi, si recte ei profluxit sanguis in hoc statu quenquam mortuum: Eo-*

fere.

fere modo res comparata est cum sudore subsequente, ille enim rursus pro diversitate causæ & status morbi considerari potest vel ut criticus à natura in bonum institutus, vel ut symptomaticus & ab humorum dissolutione præternaturali magis proveniens, qualem in studioso illo, cujus supra mentionem feci, observavi, qui nullum ex sudore largissimo levamen, neque quoad capitis dolorem, neque quoad anxietatem præcordialem aliaque symptomata percepit, sed viribus eo magis penitus exhauriebatur; Utrum enim in hoc illove casu pro critico sit habendus, nec ne, ex eventu demum judicari potest, si scilicet ægrum exantlato sudore melius se habere contingat; quod si vero omnia in pejus ruant, & symptomata magis magisque ingravescant, viresque penitus deficient, nullum amplius dubium superest, quin pro symptomatico sit habendus: Paroxysmus continuus, qui nullas aut vix sensibiles exacerbationum aut remissionum vices admittit, verum tandem hujus febris characterem constituit. Motus enim sanguinis sæpe adeo est eccentricus, ut nulla arte, nulloque remedio coerceri aut sufflaminari possit: Unde Sylvius causam hujus morbi in bile, ejusque acrimoniâ per æstum solis contractâ, & in M. S. effusâ quærit, propterea morbum curatu difficilem pronunciat, quia bilis effusa non possit mox è M. S. educi, & ad temperiem laudatam reduci. Motu enim tali semel factò, particulæ sulphuræ volatiles ibi in magna copia existentes, & a bile acriori, æstate secundum Hippocratem motâ, largiusque sanguini communicata, provenientes, magis magisque explicantur & evolvuntur, omnesque globulos in se natantes in motum fortio- rem secum rapiunt, sicque motus sanguinis auctus per circulum vitiosum fit causa motus subsequents fortioris, majorisque Massæ sanguinæ turbationis: Urina comparet pauca, splendida, ac intense rubra, quia sudores sunt largi, sicque humiditates serosæ, quæ alias ex renibus per ureteres in vesicam descendunt, per emunctoria cutis excernuntur, ob quam ipsam rationem etiam in statu naturali constituti tempore æstivo, quo plus sudamus, eo minus mingimus, quo minor autem est urinæ quantitas, major vero particularum sulphurearum volatiliumque copia, & quo tardius ea excernitur, eo magis eam coloratam ac tinctam esse oportet, accedente præsertim calore totius corporis vehementiore, humorumque motu veloci, quo particulæ urinam constituentes magis evolvuntur, imò urina quandoque ob fortissimam saturationem comparet subnigra, qualem Practici pro signo funesto communiter habent, & *Fonestus Lib. II. obs. 19.* talem urinam à se sæpius observatam cum perdurante

delirio, aucta faucium inflammatione, extremorum frigore & superveniente partium rigore vel convulsione numerum signorum instantis mortis absolvere ait, eamque ab humore adusto derivat.

§. III.

CURATIO hujus morbi, cum juvenibus praesertim, ob floridam constitutionem maximum ab eo vitae periculum immineat, cum summo studio ac prudenti circumspeditione est tractanda, ita, ut ad dispositionem subjecti & motum naturae criticum nunquam turbandum sollicitè respiciatur, & omnia tempestivè, & absque morâ adhibeantur, quae sanguinis aestum & calorem praeternaturalem temperare, & turbationem Mæ Sæ cohibere aut mitigare possunt: Et ex Fonte quidem I. chirurgico V. S. in principio praesertim morbi, quin instituat, si habitus aegri sit plethoricus, nil vetat. Quemadmodum suo tempore docuit *Leonh. Fuschius d. curandi rat.* & autoritate *Galenii* confirmavit p. 559. ut & *Hipp. aph. nov. Sponii Sect. V. 28.* Gallis quidem (saltim plerisque, cum de *Bourdolino* Chymico morbos acutos sine V. S. contra morem gallicum curante, dicant *Memoires d. l' acad. d. sciences*) in more positum est, nullo habito temporis discrimine etiam in progressu morbi, & quando is jam maxime invaluit, ad extinguendum calorem sanguinis, aestumque mitigandum V. S. tam diu iterare, usque dum calor remittat, cujus rei funestum vidi eventum in dicto Studio, qui ab initio morbi Chirugos in consilium vocavit, & ab his venam in uno die septies in brachiis & pedibus sibi secari passus est: Quemadmodum autem omne nimium naturae inimicum est, ita & V. S. frequentius instituta, corpus hominis quasi naturali vitae balsamo privant & effectu salutari intento plerumque destituuntur. *vid. Spony aph. nov. Sect. II. 40.* ubi iudicium suum de frequentia V. S. Parisiensium proponit: Praeterea quoque Injectio liquoris refrigerantis in fauces fieri potest, ad declinandum inflammationis periculum. II. Ex Fonte Pharmaceutico exhiberi possunt Pulveres temperantes ex salibus neutris, ut arcan. duplic. Tartaro Ⓟlat. Ⓟabsorbentibus, ocul. cancr. matr. perl. c. alc. cum cephalicis, pulv. cephal. Cam. Pannon. rubr. in aquis convenientibus refrigerantibus, e. gr. nymph. acetos. acetosell. cum Syr. rub. id. granator. aliisque; Dein interponi quoque possunt emulsiones nimium sanguinis motum efficaciter refrænantes & quietem conciliantes ex amygd. d. pineis, sem. papav. alb. 4. frigid. cum aquis refrigerantibus immixtoque pulvere quodam temperante; Denique cessante aliquantum paroxysmo cogitandum erit de exhibendo illo specifico antefebri, Cortice nimirum Peruviano, Gallis quoque

quoque valdè usitato, sive in forma pulveris sive Electuarii, sive etiam illo modo, quem *Helvetius* commendat, in tr. cui tit. *Methode pour guerir toute sorte de fieures sans rien faire prendre par la bouche*, ubi corticem illum Peruvianum in omnibus febris Clysteribus immiscere jubet, optimumque inde effectum promittit, ac pluribus observationibus sese expertum esse confirmat; Tandem si ad fontem Diæteticum respiciamus, ægro commendanda est Diæta tenuis ac parca, urgente tamen siti sufficiens potus est subministrandus, non quidem frigidus, quamvis *Leonh. Fuschius* in lib. cit. vigore morbi instante sinceram frigidam tuto exhiberi posse, dicat, id quidem sine dubio de frigida temperata intellectum voluit, uti & *Hippocrates* haustum aquæ cœlestis commendat, vid. *aph. H. Sponii Sect. V. 59.* neque vinosus vel spirituosus, ne forte motus sanguinis magis augeatur, sed aqueus, temperatus, acidulus, v. gr. decoctum ex rad. scorzoner C. C. passul. rad. liquirit. &c. instillatis aliquot guttis spiritus vitrioli ad conciliandam gratam aciditatem quo sanguis diluatur, ejus motus magis magisque inhibeatur, humidum sensibili & insensibili transpiratione deperditum ad liberum autem sanguinis motum apprimè necessarium restauretur, sicque ægro, DEO adjuvante, pristina sanitas restituatur.

TANTUM.

COROLLARIA

ex Anatomia, Chirurgia, & Botanica desumpta.

1,

Curiosa admodum anatomicisque maxime utilis est Encheirisis illa nova Ductum Thoracicum inveniendi, ab Exc. D. D. Salzmanno, Univers. Argentorat. Prof. Publ. longe celeberrimo in peculiari dissertatione descripta, quæ in quærendo vase quodam lymphatico majore circa venam Emulgentem sinistram posito, maximam partem consistit.

2,

Ductus hepatico - cysticus, quem Galli quidam sese invenisse

nisse gloriantur , hæcenus evidenter satis demonstrari non potuit.

3.

Nova Gallorum tractandi hernias inguinales methodus, scarificando anulum relaxatum ut se constringat & succrescente ibi cicatrice coarctetur, longe præstantior est, communi illa Empiricis familiari ac usitata, quippe cum excisione testiculi conjunctâ, utrum vero æque sufficiens sit, experientiæ relinquo.

4.

Nova lithotomiam exercendi methodus ab Eremita illo Jacobo de Beaulieu, Frere Jaques dicto, inventa, primis quidem annis satis infeliciter, dein vero felicissime exercita, procul dubio, si dextre administretur, optima ac tutissima est.

5.

Paradoxum Botanicum est antehac inauditum plane, quod Dn. Winslow Academia Regiæ scientiarum communicavit, & in singulari modo comparandi semina betæ consistit, committendo scilicet terræ betæ majoris folia certo mense decerpta, & vetusto tibiali inclusa, ibique per statum aliquod tempus relinquendo, in quibus certo rursus tempore extractis, magna seminum copia inveniatur; Fides sit penes authorem.

